

POSTA MUNDI 世

Numero 47, Junio 2025

Jurnal Inter IAL: Rozeido, Daman Diwan, Latino sine flexione,
Populido, Interlingue/Occidental, Ido, Alul, ...

Enhavo

Enhavo	2
Prefaco, Gilles-Philippe Morin (Rozeido).....	3
Fraz #47, posta_Mundi.....	5
Mikra texto, Shura Wiira (Daman Diwan, Latino sine flexione).....	6
Ti ansien, ansien vin, Khalil Jibran (Populido)	7
Li Estive del Inspiration, Dorlota Burdon (Interlingue/Occidental).....	8
La Muevi – Li Mueve, Gilbert Vallaey (Ido, Alul).....	10
Ka karcer-puniso?, Partaka (Ido).....	12
Dolc Atlantiko, Gonçalo Neves (Ido)	13
Plusa Interlinguala Voyajo, Miguel Bento (Ido)	14
Li magical nocte del solsticie, Patricia Schmidt (Interlingue/Occidental)...	20
Imaji-fonti	22

Prefaco, Gilles-Philippe Morin (Rozeido)

La somero vivas plene sua tempo hike en Saguenay, kun u mision de tre granda heteso e di multa pluvo. Malgre ta sezono kelke plu bonjerma, me strange did maladijar du-foye: unesme per COVID-19, duesme per streptokoko dil grupo A... qua necesias u *antibiotiko, quans efiko fortune sentesis tre rapide. La rezultanta fatigeso e konsequanta repozo regretinde retardis mea propra kontribucion a questa numero di *Posta Mundi*.

En la pasinta monati, me ne nur spektis la filmi *Jurassic Park* e *Jurassic World* plurafoye, ma me anke saveskis pri u novajo tre kurioziga: ta dil asertita rikreacion di u speco extinginta, *Aenocyon dirus*, di qua un specimeno trovasas sur la kovrilo di questa numero. Ta « riveno », on asertas, pre-andaye ta dil mamuto o dil dronto. Or kand on exploras la temo kelke plu detaloze, on povas konstatar, ke ta anonco es u falsajo: la bestio prizentita ne es u *Aenocyon dirus*, ma u volfo kun u *genomo modifikita por resemblar l'animalo desaparinta.

Malgre to, la novajo kauzas plura questioni pri etiko, potencialo, danjero, edc., di u tal entraprezo, e pro to me intencis skriptar u mikra texto pri ta temo en *Posta Mundi*, ma pro mea konvalecanco, me mustas renuncar. Nihilomine, yen kelki: kad es la devo dil homaro riinsertar speci (od analoga speci), quin la naturo o ni ipsa igis desaparar, exemple, per par-chasado o par-peskado, o pro la chanji klimatal, qui ni kauzis? Ka tal anciena speci havas tam multa valoro kam l'ankor vivanta (e mem tre ofte ipsa minacata) speci? Quoniam ni hav destruktit, ancor destrukt e probable vil durar destrukt la naturo e lua equilibrio e *bio-diverseso, ka ni havas la devo etikal augmentar artificale ta diverseso e probar donar a lu u nova equilibrio? Ni ne obliviam, ke quankam terorigiva, la volfo (kom exemplo) es u necesa parto dil equilibrio natural di plura medii, e lua des-aparicion kauzabas disequilibri, inter altri, per la tro granda proliferacion di lua predaji.

Nun yen la programo di questa numero.

La frazo tradukita da *posta_Mundi* es u tipal introduktion, qua es tote esencal kand on renkontras nova homi, sive interlinguistui, sive ne.

La mikra texto da Shura Wiira (e la tre miniona desegnuro, qua akompanas ol) explikas quale la kato vere superas omno: cielo, nubo, vento, muro, muso.

Ti ansien, ansien vin da Khalil Jibran plu o min ilustras la Angla expresion “beauty lies in the eye of the beholder” – beleso trovasas en la okulo dil regardanto.

Segun *Li Estive del Inspiration*, la maro es u fonto profunda di inspiracion.

La muevi prizentas la gracio di ta uceli.

Ka karcer-puniso helpus plu bone dormar? Nu, adminime on povas trovar u matraco en la celulo...

La *Dolc Atlantiko* es plu kam u nura ocean – ma me prefer la sapor dil salmon de Pacifiko.

En *Plusa Interlinguala Voyajo*, Miguel Bento duras sua aventuro trans-Atlantika, dum qua lu deskovras specimeni de dokumenti imense grava por la historio di interlinguistiko.

En *Li magical nocte del solsticie*, Patricia Schmidt – ka parenta kun la Idisto Thomas Schmidt? – rakontas u renkontro noktal inter su ed u ento supernatura.

Ton dicite, me esperas ad omna interlinguistui, ke li havam e havom u agreabla somero en la nordal hemisfero, u agreabla vintro en la sudal hemisfero, o, me supozas, sika/humida sezono en la equatoro, ma hike to superas mea kapableso pensar pri sezoni. Juez via tempo!

Amikalisime,
La chef-redaktero

Fraz #47, *posta_Mundi*

Glosa: Saluta! Boni matina! Tu habe qo nomina? Mi nomina es Pol.

Ido: Saluto! Bona matino! Quale tu nomesas? Me nomesas Pol.

Ido Avancit: Salut! Bon matin! Quale tu nomas? Me nomas Pol.

Interlingua: Salute! Bon matino! Qual es tu nomine? Mi nomine es Pol.

Esperanto: Saluton! Bonan matenon! Kiel vi nomiĝas? Mi nomiĝas Pol.

Occidental/Interlingue: Salute! Bon matine! Quo es vor nómine? Mi nómine es Pol.

Novial: Saluto! Bon matine! Qual es vun nome? Men nome es Pol.

LFN: Alo! Bon matina! Cua es tua nom? Mea nom es Pol.

Mondlango: Saluto! Guda morno! Kiel yi nomisan? Mi nomisan Pol.

Sibelingua: Saluto! Bona matine! Kuala es tei nome? Mei nome es Pol.

Interocidental: Salut! Bon matin! Como es ti nom? Mi nom es Pol.

AMELIA: Salute! Bon matine! Ce es tu nom? Mi nom es Pol.

LdP: Salam! Hao sabah! Komo yu nami? Me nami Pol.

Populido: Salut! Bon matin! Kel tui nom? Mei nom Pol.

Zaloda: Shalom! Dobre utro! Kiko nama kamu? Nama saya Pol.

Lingua Nostra: Salute! Bon matino! Còmo te clamas? Me clamo Pol.

Uropi: Halo! Bun morna! Ka s'ti nom? Ni nom se Paul.

Mikra texto, Shura Wiira (Daman Diwan, Latino sine flexione)

La texto en Latino sine flexione havas kelka personalaji dil aŭtoro: nula obligatoria subjekto di verbi, e l'adjunto di -M.

to miba nabe wiso jako, junen i "tamo".

i ma sino kiwen:

-tamo un buma kiko; nuwo niko i; tamon nuwo niko.

-i sa, junen i "nuwo".

-nuwo un buma kiko; riro wube i; nuwon riro wube.

-i sa, junen i "riro".

-riro un buma kiko; niro tume i; riron niro tume.

-i sa, junen i "niro".

-niro un buma kiko; suko nawe i; niron suko nawe.

-i sa, junen i "suko".

-suko un buma kiko; jako nuje i; sukon jako nuje.

-i sa, jakon junen "jako"

-jeta jeta! jako, rura jako!

Aliquo homo, vehemente ama suo fele, appella eo "caelo".

Amico dice ad eo: "Caelo non in toto es potente, nube operi caelo, caeloM nube operi.

– tum me appella eo "nube".

– nube non in toto es potente; vento discute nube; nubeM vento dissipa.

– tunc voca "vento".

– vento non in toto es potente; pariete obstrue vento; ventoM pariete obstrue.

– tunc voca "pariete".

– pariete non in toto es potente; mure effodi pariete; parieteM mure effodi.

– tunc voca eo "mure".

– mure non in toto es potente; fele capi mure; mureM fele capi.

– tunc appella "fele"

– plano iure! Fele, vere es fele.

Ti ansien, ansien vin, Khalil Jibran (Populido)

Olim esay rik viro tre fier pri sui keler e pri le vin, kel esay la; e la, ank esay gran vaz kun ansien vin, kel rezervesay por spesial okazon, kel nur le viro konosay. Le stat-guvernanto iray vizite lu, e le viro, pos pensir, dicay por su:

“Tal vaz no aperteseray por simpli guvernanto.”

Ed episkopo del dioceze vizitay lu, ma le viro dicay por su:

“No, me no desstoperay le vaz. Il no apresieray lui valor, e pa lui arom no juigeray ilui flarade.”

Le prinso del rej-lande arivay e dejunay kun le viro, ma ti-ci pensay:

“Mei vin es tro majestoz por simpli prinso.”

E mem le jorn, kuan ilui nevo su mariajay, le viro pensay:

“No, tal vaz no darf ese adportat por ti-ci invitats.”

E le yars pasay, e le viro mortay, esant ja oldi, ed esay enterigat kual irgi semin o glan. E le sekuant die, tam le ansien vin-vaz, kam le ceters, esay donasiat al habitants del viciney. E nul hom remarkay le ansienes del vin. Por le vicinar, omni koz, kel es varsat en kup, es vin e nur vin.

Ek “Le Vaganto”, da Khalil Jibran
Tradukur: Partaka

Li Estive del Inspiration, Dorlota Burdon (Interlingue/Occidental)

Li salosi brise titillat li nase de Mia durant ella marchat along li plage. Su long, brun capilles pendulat in li vente. Li 14 annus havant puella hat conligat su capilles a un cavall-caude. Li sand esset calid sub li pedes de Mia e li bruida del undes creat un tranquilisant melodie. Su genitores ja atendet la in li hotel, ma Mia besonat ti momente del calma e del solitá. Sovente su genitores tractat la ancor quam un infante.

Mia havet 14 annus e passat li vacanties de estive con su genitores in un litt cité al marborde in Italia. Li jor nes esset plenat per manjar gelate, natar in li mare, insolar se e visitar picturesque villages. Ma profundmen in li cordie de Mia esset un desire, quel devenit plu e plu fort in ti relaxat atmosfere. Mia revat pri devenir autoressa. Ella amat inventer racontas, crear caracteres por su racontas e picter picturas per paroles. Mia prendet sempre un nota-caderne con se. Ella plenat it con idés, observationes e su unesim litterari provas.

Durant ti pos-midí Mia decovrit un old fémina, qui sedet sur un banca al fine del plage. Li pelle del fémina esset brunat per li sole e plen de macules. Li old fémina

regardat al scintillant mare. It semblat a Mia que li fémina esset tant profundmen in su pensas que ella ne perceptet li puella. Mia prudentmen aproximat se al old fémina e li puella sedendat se in un cert distantie sur li sam banca.

Pos quelc minutes li old fémina tornat se a Mia e subridet al puella: „Bon die“, ella dit con un calid voce, quel anc contenet un litt melancolie.

„Bon die, senora“, Mia respondet timidmen. Por quelc momentes nequí dit un parol, ma li silentie ne esset desagreibil. Tande li old fémina dit: „Li mare ... it narra tant racontas. Quo tu pensa pri to?“

Mia inclinat li cap zelosimen: „Yes, yo anc pensa to. Quelcvez yo imagina me to quo li mare ja ha videt.“

Li oculos del old fémina splendet: „Ho yes, it fa to. Li mare ha videt aparir e desaparir cuples de amore, it ha persistet stormes e it ha travivet li max calm descension del sole. Chascun unde es quam un chucotat secrete.“

Mia esset fascinat. Ella extraet su nota-caderne e comensat notar li paroles del old fémina. Li maniere in quel ella parlat, su gestes e li melancolic expression in su oculos fat un grand impression al puella. It semblat a Mia quam un libre, quel ne es ancor scrit.

Mia e li old fémina comensat conversar unaltru. Li old fémina narrat pri su vive in ti litt cité al marborde, pri su yunesse, pri su reves e li changeamentes, queles ella ha pervivet. Mia escutat atentivmen e notat diligentmen to quo li fémina dit. Li puella sentit, qualmen ex li paroles del old fémina in su mente format se a un raconta inspirat de ti incontra.

Quande li sole lentmen descendet e pictet li ciel in colores splendid, Mia dit adío al old fémina. Mia dit: „Mersi, vu ha auxiliat me vermen mult!“

Li old fémina denov subridet e dit: „It esset un grand plesura por me, mi cara. Oblivia nequande audir li narrationes, qui es circum te. Ili ja atende que alquí narra les.“

Quande Mia retornat al hotel-chambre, ella sentit un fort desire scriir. Ella sedentat se al litt scri-table in li litt hotel-chambre e comensat scriir. Li paroles exfluet ex ella. Mia racontat pri un yun puella, qui incontrat in li vacanties un sagi old fémina al marborde. E li yun puella decovrit per li old fémina li fortie del racontas. Ella descrit li bruida del undes, li odore del sale e li colores del descension del sole.

In ti nocte Mia scrit longmen, su genitores permisset it. Quande ella finalmen cludet su nota-caderne, li puella sentit un grand contentament. Li conversation con li old fémina evocat alquó in Mia. It ne hat solmen infortiat su desire devenir un autoressa, ma it hat anc dat a ella un nov profunditá e importantie. Mia comprendet que narrationes es partú – in li homes, in li natura e in li litt momentes del vive. E li puella volet aprender capter ti narrationes e ella volet far les vivent per su paroles. Li vacanties estival in Italia esset plu quam relaxion al plage, natar in li mare e manjar gelate por Mia. It esset li comense de un nov capitul in li vive de Mia. Su narration pri li incontra del yun puella con li old fémina mem ganiat un premie litterari por yun autores.

La Muevi – Li Mueve, Gilbert Vallaeys (Ido, Alul)

La Muevi (Ido)

Lente li batas la ali en flugo.
Ofte li glitas sur venti rapid,
Mem li navigas sur l'ondi liquid.
Ma de la maro li trublas nul rugo.

Super la aqui l'okuli avid
Guatas raptajo. Se venas tempesto
Nule li timas: li ornas la festo.
Ipse per evolicioni splendid,

Pensi dil homo, qual' ondi vi pasas,
Sempre movant, fluktuant, nestabil;
Maro profunda dil mento, tu lasas

Trublo e movo sur fundo tranquil;
Tushas an tua surfaco la revi
Quale sur l'ondi su pozas la muevi.

Ek *La Muevi*, 4/1931, p. 52. Trovita da
Thomas Schmidt.

Li Mueve (Alul)

Lente lei bata, Flugante, li fluge,
Ofte lei glita pe l vente rapid,
Mem lei naviga pe onde liqid;
Ma lei ni trubla de l mare li ruge.

Ep el surfaci li ei peravid
Guata fo rapta. Si vena tempeste
Nule lei tima: za joie, za feste:
Jire mei vul en mei volte splendid.

Pensa de l hom aq i onde vu pasa,
Evre movant, fluctuant, nistabil.
Mare profunde za l mente, qi lasa

Truble movant ep u funde tranquil.
Naqa l surfaci de l mente li reve:
Naqa l surfaci de l mar li mueve.

Ek *Tolero*, 42 (mar/1932), p. 573. Trovita
da Miguel Bento.

Pri ta poemo e lua autoro Andreas Juste skriptis lo yena:

*Gilbert Vallaeys: pri lu me savas poko
E ne konocas lua nasko-loko.
En Belgia lu kom monako vivis
E pose sua patrion il livis
Migrant a Brazilia por agar
Per sua kredon ibe propagar.
Ek lua poka verki es poemo,
Quan sempre me judikas vera gemo,
Fonto di pura spirital delekto:
Ol esas ya soneto sen defekto.
E lua temo esas la muevi,
Simboli dil misterioza revi,
L'uceli griz, qui flugas de la Westo,
Rauk anunceri di maral tempesto,
L'uceli kar al Flandrian skriptero,
La patriaala signo dil espero.*

Fragmento ek *Epistolo Sepesma (Al Amiko de Cock)* - *Pri l'idista poeti (II)*. Ek *La Jaro* (1984), p. 85-86. Trovita da Miguel Bento.

Ka karcer-puniso?, Partaka (Ido)

Ka karcer-puniso? Qua' dicis karcer-puniso? Yen ke, dum mea tota tempo kom soldato, me volis experiencar tal puniso, ma, pro mea sempra politeso, me ne povis facile sucesar prie. Me kustumis dicar omno dicenda, ma sempre polite. Kontree, esis ibe tre ruda, tre primara homi qui, quande insultesis od atakesis da superioro, ne povis evitar responder a lu per mem plu grava insulti, quala 'putino-filio' a kapitano. Tala homi balde sendesis al celulo-karcelo. Anke tre obediema e bona soldati enceluligesis, mem quande li eroris unesma-foye. Tamen, me sempre recevis punisi duesma-ranga e nulo plusa.

Ma, tandem, me sucesis. Mea lora puniso esis prenar la matraco ed irar dormar exter la komuna dormeyo. Ta-die, serjento, qua ne mem toleris la matraco, imperis ni pasigar la tota nokto surtere e sen matraco. Me mustis revoltar e dicar a lu, sempre polite, ke me ne povas dormar sen matraco, pro ke, morge, ni havos aparte harda manovrado fore dil kazerno (quo veresis), e do me devas repozar tam bone kam posibla...

E lore, quoniam me nule aceptis dormar sen matraco, la serjento enkarcerigis me. Ho, quanten me juis ta instanto! Tandem, me povis experiencar quo esas enceluligesar...

Nokteskabis, quande me renkontris soldato ne-konocata da me, qua esis dormanta meze dil klozita celulo. E yen ke, dolce e kelke klaune, me vekigis la dormanto, por informar lu, ke me esas ibe, e por demandar de lu kunpartigar lua matraco, quon il permis a me tote senprobleme... Bona nokto!

Quande ni vekis matine, la pordo dil celulo ja esis apertita, do ni ekiris olca, e singlu retrovenis a sua kompanio...

Karcelo e matraco. Nur un nokto. Deziro realigita.

Dolc Atlantiko, Gonçalo Neves (Ido)

Dolc Atlantiko
(a Mediteraneo
nun plu simila):

olim glutesis
kurajoz karaveli
en tua sino.

Kad ank uldie
me respiros ultime
dum brava nato?

Se maral nimfi
pri me tale rezolvos,
me nur suplikas

nia terani:
lektez mea skripturi,
por ke me vivez.

Plusa Interlinguala Voyajo, Miguel Bento (Ido)

En la numero 44 di *Posta Mundi* me publikigis artiklo pri mea interlinguala voyajo a Santa Catarina, eventinta en marto di 2024. Un yaro pose, me dum du semani entraprezis altra tala voyajo - di qua me hike koncize naracos nur tri epizodi, por ne tro longigar la texto.

Pos sat longa sejourno en Anglia (tri monati e duimo), en urbeto proxim London, venis la tempo rivenar a mea hem-urbo, Porto Alegre (Brazil). Tamen, la avion-bilieto quan me komprabis ne esis por rekta flugo - pro nekomprenebla motivo, la bilieti de London a Brazil esis multe tro chera. Tante, ke me deskovris, ke po min multa pekunio me povus mem vehar trene a Paris e de ibe flugar a Brazil! Do, juste ton me decidis agar. Ma esis anke altra difikultajo: me mustis flugar ne a Porto Alegre, ma a Florianópolis... quankam lor mea voyajo la aeroportuo di olta ja riapertesabis, lor mea kompro la bilieti ad ol ne ja esis disponebla. Ho, yes, forsan tu ne savas, ke la aeroportuo di Porto Alegre esis forte domajata dal severa inundi eventinta en la stato Rio Grande do Sul en 2024, ma me preferas ne multe rimemorar lo...

Yen do la unesma projekto, quan tamen me pose chanjis. Me decidis ne vehar rekte a Paris, ma ante omno vizitar Belgia - plu precize la ravisanta Antwerpen, ed, en un dio, la tranquila urbeto Diest. Pro quo Diest? Nam ibe trovesas IEspA - la *Internacia Esperanto-Arkivo* (iespa.eu). Ka tu ja audis ulo pri ol?

IEspA esas sat nova neguverneriala organizuro, formale kreita en 2021 kun la skopo "kolektar, enarkivigar, protektar, administrar ed igar acesebla libri, revui ed altra dokumenti ed objekti en e pri Esperanto e projetita lingui, tam multe kam posibla en lia originala formo (apud dijitala kopiuri)". Malgre sua noveso, IEspA ja havas tre respektinda kolekturo: plu kam 16 000 libri, 8 000 kompleta revu-yaredi (e 5 000 nekompleta), 6 000 dokumenti e multo plusa! Omno komencis per la personala biblioteko di Marc Vanden Bempt (kunfondinto ed administranto di IEspA, kun Roland Rotsaert e Bert Boon), ipse ja tre granda, a qua adjuntesis parto dil

La fasado dil sideyo di IEspA e mikra parto dil revu-kolekturo. Fotografuri da Marc Vanden Bempt; plusa trovesas en iespa.eu/index.php?ln=eo&pg=ejo

materiaro ek la olima *Esperanto-Fondaĵo Cesar Vanbiervliet*. Intertempe, ja multa plusa paperaji esis ricevita, donace od interkambie, de plura individuoj ed institucioj. Imensa servo por salvar la dokumentojn de nia historio!

En 2024 IEspA sukcesis komprar propra sidejo en Diest, tre ampleksa loko duetage, e mem apartamento en la sama edificio, kio luge helpas kovri la permanentan koston. En la lastaj monatoj oni efektigis la necesan adapton en la nova hemo e pokope transportis la arkivojn - ankore restas laboro facenda, ma me povis konstati, ke omne tre bone progresas!

Ultre viziti la bonegan sidejon e konsulti kelkajn verkojn, me povis tandem persone konosci la bravajn samideanojn Marc e Roland, kiuj amabla ed agreable akceptis me. Me mem dum kelkaj minutoj helpetis rimunti kelkajn etagerojn, kiuj esis honoro por mi. Ho, se mi habitus proxieme!!!...

Oportas emfazi la jam ekspozitan en la skipo de IEspA: omnia projektita lingvoj esas bonvenianta ibe, do ne nur Esperanto, ma anke Volapük, Ido, Occidental/Interlingue, Interlingua... ultre to, IEspA esas anke brokantejo, nam ol konservas nur du ekzemplerojn de singla verko, dum ke la ceteran oni povas komperi od interkambiar: to esas speciale utila, ekzemple, por la Ido-komunumo, kio indikas loko de kio akiri siajn antikvajn librojn! Per tio servo oni povas mem rapide krei decantan Ido-bibliotekon, po tre favoraj precioj.

Ultre la brokantejo, la posiblas komendi skanilojn ne tro kare, e generale la facila aliro al la materiaro, esas kelkaj ek la partikularoj kiuj klare demonstras, ke nedependanta interlinguala arkivo kiel IEspA esas oportuna e neceso komplemento al la kolektoj kiuj trovas en statala, profesiaj bibliotekoj ed arkivoj. Jen do organizo meritas la susteno de omnia interlingvanoj! Advere apene posiblas tro laudi la laboron granda e magna facitan de la kunlaborantoj.

Kio pose mi vehis rekte al Paris? No! La nexta etapo esis la tre charmiva urbo Saint-Omer, en la ekstremo nordo de Francio. Fakte anke tio ne esis projektita de komenco - dum rigardi mapojn kelkajn semojn antee mi akcidente deskovris, kio nordale Saint-Omer esas, e lase kiuj konkluzoj, ke mi devas sidi la okazon e viziti anke ol!

Pro kio? Nam ibe, plu precize en la *Bibliothèque d'Agglomération de Saint-Omer* (bibliotheque-agglo-stomer.fr/accueil), trovas la tre voluminoza ed importanta interlinguala arkivo de Ernest Deligny, olkio kontenas anke la arkivojn de la plu famaj Alfred Michaux. Advere mi devas savi, ke Saint-Omer situas: ja Michaux esas la fama iniciinto de la unesma *Universala Kongreso*, kio okazis en 1905 en la proksima Boulogne-sur-Mer!

En la biblioteko mi akceptis de la gentila e kompetenta arkivisto Remy Cordonnier, kio laboras ibe de plu kam dek jaroj. Li konfirmis la informojn, kiuj konocataj de mi, ke dum pluro jaroj la arkivo ne esis konsultebla, ma tandem riapertis en 2019. Tio kio okazis esis neceso nam kiuj post sia aliro al la biblioteko Remy (e lia kolego) remarkis, ke la arkivo trovas en granda desordino, e bezonas uranta apartigon e trakton, por ke la situacio ne plumalesku. Regretinde, dum multaj jaroj ol ne esis akte zorgata e konservata: pro fushema responsanto (e konsultanto) la arkivo esis pokope pelmeligata e, mem plu male, ol konservas en deskonvenanta, humida loko. Oportis do sendi omne al specialistoj pri desfunkcigo,

e pose entraprezar kompleta riordinado: ta tota laboro duris dum yari, ma nun esas pronta.

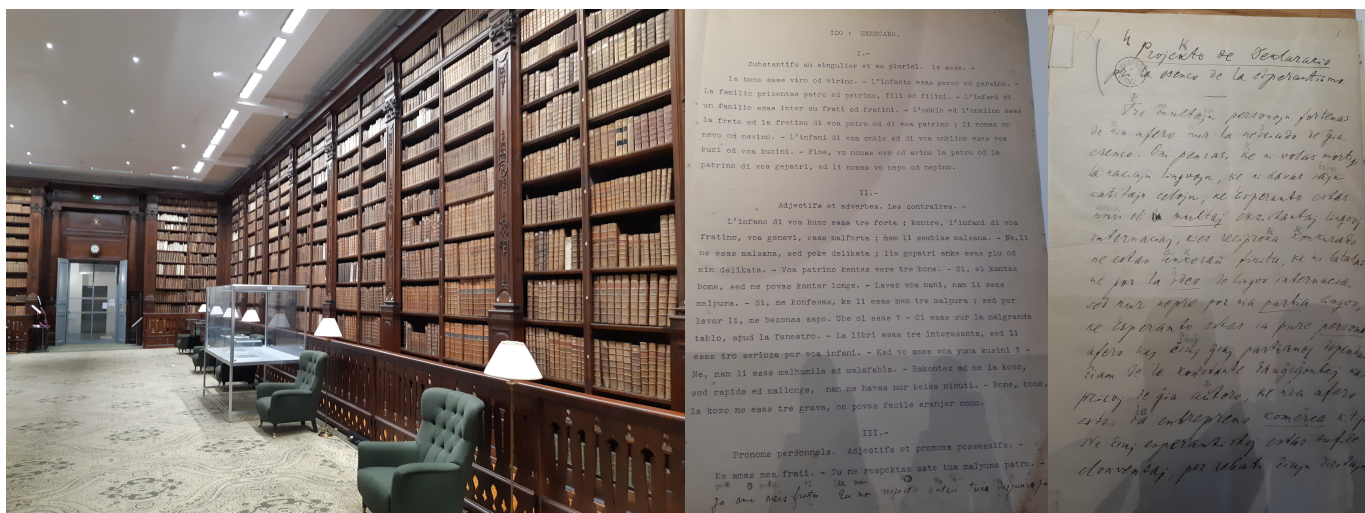
Bone, ma quon me do konsultis ibe? En du dii me evidente povis komendar e konsultar nur mikra parto dil kolekturo - quon me elektis? Nu, me precipue interese pri la letri quin Louis Couturat e Louis de Beaufront sendis ad Alfred Michaux, specale la letri skribita en 1906 e 1907, ante la famoza kunsidi dil *Komitato dil Delegitaro por l'Adopto di Linguo Auxiliara Internaciona*. Pro quo? Nam ta letri revelas esencala, ma tre poka konocata latero dil historio di Ido. Li esas la bazo dil nekareebla artiklo da Gaston Waringhien, *Kulisaj Manovroj*, en qua lu desvelizas to quon, "dop la kulisi", vizis e projetis la reformemi. Ta artiklo tamen montras la vidpunto da fervoroza esperantisto, e kontenas nur kelka fragmenti di kelka letri - poka, nam la letri esas tre nombroza ed ofte pasable longa. Por remediar ta problemo me fotografis omna letri, e me kompreneble deziras editar ta trezoro, ma me bezonas kunlaboranti por taipar e tradukar omno! Yes, tradukar: la letri esas en la franca! Ed anke oportas kontaktar CDELI (*Centre de documentation et d'étude sur la langue internationale*, en La-Chaux-de-Fonds, Suisia), por saveskar kad ol posedas la letri, quin Michaux sendis a Couturat.

Inter la letri me trovis anke exempleri dil prima *Exercaro e Specimen de Dictionnaire* da Ido, qui prizentesis, kun la plu konocata *Grammaire Complète e Grammaire Élémentaire*, en la kunsidi dil Komitato! Pose me deskovris, ke li trovesas anke en la Nacionala Biblioteko di Austria, en Wien, ma li esas tante rara, ke Gonçalo Neves mem kredis (vd. lua artiklo *Naskiĝo kaj Mallonga Historio de Ido*), ke li ne plus esas trovebla! Anke ta tre interesiva libretin me intencas editar.

Me profitis la vizito anke por konsultar altra verki, inter li la anciena revuo *Tolero*, en qua aparadis multa kontributaji en tre multa diferanta internaciona lingui (e linguo-esbosuri). Pro to on povus dicar, ke ol esas ulsorta prekursoro di *Posta Mundi*, ma tamen esas tre grava difero: en *Posta Mundi* on ne interdisputas o reklamas favore ca o ta linguo, dum ke en *Tolero* on agis preske nur to! Ho, e me anke ne povis lasar eskapar la chanco acesar la portfolio dil korespondaji sendita da Zamenhof. Quala honoro tushar e lektar tanta letri da la *Majstro*!

Tamen ne omno esas perfekta: se on kelke ludas per la interretala katalogo on quik remarkas defekti. Exemple, la informi pri la periodali esas aranĝita en nekonvenanta maniero, e mankas detaloza deskripto dil multa dokumenti qui trovesas en singla buxo. La buxi e portfolii, cetere, kontenas ne nur letri ed altraspeca manuskripti personala, ma anke revui ed altra imprimuri, qui probable plu bone fitus altraloke. La kompatinda arkivisti (li ne esas interlinguisti!) kun peno sucesis, ultre kelka egarita paperaji, riordinar la kolekturo obediante la antea sistemo di Ernest Deligny, qua numerizis omno. Ma la "sistemo" di Deligny esas tre kaosatra! La grupigo e la ordino ofte sequas nula klara kriterio; yen ke la folii di certena letro esas separita, yen ke tre multa letri diferanta indikesas dal sama numero kom ensemblo. Altra problemo esas, ke la interlinguala arkivo duras esar apene konocata e uzata da exploremi...

Ma me havas potenciala bona novajo: la historiisto ed esperantisto Pascal Dubourg-Glatigny recente demandis del franca kulturministerio subvenciono por projekto qua inkluzas skanado di parto di la interlinguala materiaro ek Saint-Omer. La respondo nun vartesas. Pascal ja atingis granda suceso per sua agado pri Lucien Péraire (peraire.huma-num.fr/); ulo simila pri Saint-Omer esus plusa tre valoroza kontributajo!

Lekto-salono dil Biblioteko; unesma pagino dil *Exercaro* da Ido; unesma pagino dil *Projekto de Deklaracio pri la esenco de la esperantismo* da Zamenhof.

Altra novajo esas ke pro spaco-manko on intencas transportar la arkivo a specala depozeyo (ol tamen duros esar konsultebla nur en Saint-Omer).

Fine, ma ne marjine, en Florianópolis me agis ulo, quon me ne sucesis agar en 2024: vizitar Sueli e Togo Sepetiba, respektive filiino e bofiliulo dil volapukologo Abelardo Sousa. Ka tu ja konocas lua surprizanta historio?

Abelardo trovis en la posedaji di sua familio kopiuri di 55 Volapük-letri, olim sendita da lua avulo José Brasilício de Sousa a diversa homi. Regretinde ni savas, ke en tala situaciono multi simple forjetas ta perli. Ma Abelardo... ho, Abelardo esis diferanta! Lu vicee decidis lernar Volapük por povar lektar e tradukar la letri! Lu intencis skriptar biografio pri sua avulo ed esperis saveskar per la letri plusa importanta informi. Ho, se omna filii e nepoti di interlinguisti esus quala Abelardo, nia historio esus multe plu bone dokumentizita!

Abelardo havis sat multa libera tempo por entamar e durigar la tasko: lu ne evis mem 45 yari kande lu retretis! Ma la aventuro esis ardua: pri la linguo lu komence disponis nur la tro poka plusa noti heredita del avulo, e lore, sen interreto e sen Volapük-libri en la lokala biblioteki, esis tre difikulta avancar... lu mem probis vage serchar en dictionarii angla, germana, franca e latina la radiki, ek qui forsan formacesis la (ofte sat deformita) radiki di Volapük!

Ma pos granda esforto lu tandem sucesis aquirar Volapük-dicionario, e mem trovar volapukista koresponderi (erste lore lu savekis pri la reformi da Arie de Jong!). Ta laudinda pluryara laboro produktis ne poka frukti, ma dum sua vivo Abelardo sucesis editar nulo (ultre la artikli jurnale publisita e pose kompilita en libri). La longe aspirata libro konsakrita a Volapük ed a la avulo, *O Sábio e o Idioma*, editesis erste en 2002, danke la filiino Sueli. Altra verki duras vartar publikigo, exemple *Gramática de Volapük*, tradukuro di *Gramat Volapüka* da Arie de Jong, e *Compêndio da Língua Universal Volapük*, tradukuro di *Lehrbuch der Weltsprache Volapük* da Johann Schmidt. Olca, kelke adaptita da Abelardo a la portugalana, advere tradukesis dal dentisto Werner Springmann, un del amiki quin Abelardo sucesis rekrutar a la Volapük-studii!

Ca mea unesma vizito esis tamen precipue okaziono por konoceskar e babilar kun Togo, kun Sueli e kun Alexandre Amorim, amatora astronomo qua okupesas pri la astronomiala manuskripti da Brasilício. Ma, dum konversar kun la gastigema ed afabla trio, me anke povis kelke foliumar la Volapük-ala korespondaji di Abelardo, qui konservesas en granda kesto en la salono dil domo. Sur la portfolii me vidis nomi konocata (Brian Bishop, Donald Gasper, Reinhard Haupenthal...) ed anke nomi nova por me - agreabla surprizo esis Douglas B. Gregor, kuya intereson pri Volapük me erste lore deskovris.

Tamen, maxim lamentinde, dum skribar ica artiklo me recevis shokanta informo: en la 6ma di junio Sueli transpasis, quankam lu standis tote bone lor mea vizito (min kam tri monati antee). Me sendas mea kondoli ad omna amiki e parenti, ed esperas durar kunlaborar kun la familio por editar la restanta verki da Abelardo.

Sueli e me en la salono di lua hemo.
La mencionita letro-kesto trovesas apud me.

Yen la fino di ca aventuro. Me esas tre dankema, ke me itere havis la chanco experiencar tala voyajo, itere montranta, quante vasta esas la interlinguala trezoro! Me volas dankar omni qui esis parto di ca voyajo, precipue, ultre la ja mencionita homi, Manuela Burghilea e Marc Giraud, qui gastigis me, rispektive, en Antwerpen ed en Paris.

Ma nun duras la defio: trovar tempo e diciplino por organizar, studiar ed editar lo trovita... Kunlaboremi esas bonvenanta!

Li magical nocte del solsticie, Patricia Schmidt (Interlingue/ Occidental)

It esset li die del solsticie: Li max long jorne del annu! Yo esset tre excitat, proque yo hat leet mult in li internet e in old libres pri ancian legendes e mores por ti die. Secun li ancian legendes durant ti nocte magie e secretes deveni vivid denov. Yo sempre hat amat li idé investigar lu ínconosset, benque yo ancor have 15 annus. Ti nocte esset perfect por sentir li special atmosfere de un tal magie.

Li jorne esset tre callid. In li pos-midí yo eat svimmar con mi genitores e mi sestra in li lago. Omnes esset fatigat pro li long jorne e li grand calore, dunc mi tot familie dormit ja ante minocte. To esset mi grand chance! Yo vestit me pianimen e yo furtivmen vadat ex li dom. Nor dom es situat al margine de un forest e yo ineat in li forest quelc minutes pos minocte. Li luce lunari brilliat argentin.

Quande yo eat plu profundmen in li forest mi excitation crescet plu e plu. Li ciel esset clar e li stelles splendet lucidmen. Yo clúdet mi oculos e respirat profundmen.

Yo volet sentir li nocte. Yo juit li frisc e clar aere del estive in ti magical nocte. Subitmen yo sentit un strangi frigore in li aere, benque it esset un callid nocte estival. Yo audit un brue in li boscase. Yo apertet strax mi oculos. Yo videt in li ombre del forest un brilliant ente. Quo esset to? Un hom o un animale o fórsan mem un fantome? Yo sentit un mixtura inter excitation e timore. Yo regardat al ti ente fixmen. It semblat a me que it consiste ex luce e ombre e su oculos brilliat sinistrosimen, presc hypnotical. Yo esset quam paralisat e lentmen li ente movet se vers mi direction! Yo ne posset creder quo to yo videt. Yo sentit un grand frigore in mi córpor.

Mi cordie palpitat plu rapidmen, ma in li sam témpor yo sentit un cert fascination por to quo evenit. E subitmen li ente comensat parlar. Su voce esset rauc e sonat quam un obscur susurrada. Su paroles esset misteriosi: „Li nocte celat mult secretes, ma ne omni secretes es por te, Patricia!“ Yo glotit e sentit un mixtura inter timore e curiositá, quel yo ne posset controlar. Li paroles resonat in mi cap durant li ente aproximat se vers me plu e plu. Li ente havet li forme de un árbor, quel esset capabil marchar. Yo volet parlar, ma yo ne posset aperter mi bocca. Yo anc ne posset mover, to significat que yo ne posset escapar. Li ente havet un manu quel aspectet quam li radica de un árbor. Un frigid fingre tuchat mi guancie. Yo volet criar, ma yo ne posset. Per li contacte con li ente yo sentit un calore sur mi visage. E li ente dit a me: „Nu tu es marcat, Patricia!“ Quo to significat? Yo volet questionar, ma yo ne posset aperter mi bocca.

Subitmen un mild luce extendet se circa li ente e in ti momente it hat desaparit tam rapidmen quam it hat aparit antey. E li nocte devenit denov quiet. Yo stat sol in li forest e restat ta por quelc minutes íncapabil de mover me. Yo respirat profundmen e provat comprender to quo hat just evenit. Yo savet que alquó ha alterat. Un nocte plen de magie e secretes e omnicos esset real! To ne esset plu legendes in libres o filmes. Yo eat a hem lentmen e atentivmen.

Ye li sequent matine, quande li sole ascendet, yo sentit me altrimen. Li misteriosi eveniment esset quam un somnie, ma li memorie esset vivid in me. Yo savet que li solsticie esset un torne in mi vive. Nu yo esset marcat, li enigmatic ente hat dit. Yo ne save til hodie quo to significa. Ma yo nequande va obliviar ti solsticie, it esset un nocte de magie e secretes. Un nocte in quel li frontieras inter li realitá e magie esset dissoluet.

Imaji-fonti

Kovrilo: <https://www.newscientist.com/article/2481409-colossal-scientist-now-admits-they-havent-really-made-dire-wolves/>

Fraz #47: <https://pixabay.com/illustrations/video-conference-teleconference-6651062/>

Ti ansien, ansien vin: <https://pixabay.com/photos/wine-barrel-grapes-glass-4600556/>

Li mueve – Le mueve: <https://pixabay.com/photos/seagull-ocean-seagulls-flock-4795739/>

Ka karcer-puniso?: <https://pixabay.com/illustrations/ai-generated-cell-room-interior-9195118/>

A white wolf is the central focus, standing in a natural setting with a large, weathered log behind it. The image has a purple tint. The text 'POSTA MUNDI 世' is overlaid in white.

POSTA MUNDI 世

https://groups.google.com/g/posta_mundi